Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

11 юни 2020 година*

„Преюдициално запитване — Опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна — Директива 92/43/ЕИО — Член 12, параграф 1 — Строга система за опазване на животинските видове — Приложение IV — *Canis lupus* (вълк) — Член 16, параграф 1 — Естествена област на разпространение — Залавяне и транспортиране на екземпляр на диво животно от вида *canis lupus* — Обществена сигурност“

По дело C-88/19

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Judecătoria Zărnești (Районен съд Зърнещи, Румъния) с акт от 15 ноември 2018 г., постъпил в Съда на 7 февруари 2019 г., в рамките на производство по дело

Alianța pentru combaterea abuzurilor

срещу

TM,

UN,

Direcția pentru Monitorizarea și Protecția Animalelor,

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: Ал. Арабаджиев (докладчик), председател на състава, P. G. Xuereb и T. von Danwitz, съдии,

генерален адвокат: J. Kokott,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за Alianța pentru combaterea abuzurilor, от C. Dumitriu и C. Feher,

– за румънското правителство, първоначално от E. Gane, L. Lițu и C.-R. Canțăr, а впоследствие от E. Gane и L. Lițu в качеството на представители,

– за Европейската комисия, от G.-D. Balan и C. Hermes, в качеството на представители,

* Език на производството: румънски.

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 13 февруари 2020 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 12, параграф 1 и член 16, параграф 1 от Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 година за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна (ОВ L 206, 1992 г., стр. 7; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 109), изменена с Директива 2013/17/ЕС от 13 май 2013 г. (ОВ L 158, 2013 г., стр. 193) (наричана по-нататък „Директивата за местообитанията“).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между асоциацията Alianța pentru Combaterea abuzurilor, от една страна, и асоциацията за защита на животните ТМ, член на Direcția pentru Monitorizarea și Protecția Animalelor (Дирекция за мониторинг и защита на животните, наричана по-нататък „DMPA“), ветеринарния лекар UN, както и DMPA, от друга страна, по повод на залавянето и транспортирането при неподходящи условия на екземпляр на диво животно, което е от вида *canis lupus* (вълк).

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Член 1 от Директивата за местообитанията, озаглавен „Определения“, гласи:

„По смисъла на настоящата директива:

[…]

б) естествено местообитание означава сухоземни или акваториални области, обособени на базата на географски, абиотични и биотични особености, изцяло естествени или отчасти естествени;

[…]

е) местообитание на вид означава среда, определена от специфични абиотични и биотични фактори, в които този вид се намира в някой от стадиите на своя биологичен цикъл;

[…]

к) територия от значение за Общността […]

При животински видове, които са разпространени в широки области, териториите от значение за Общността отговарят на местата в естествената област на разпространение на тези видове и притежават физически и биологични фактори от решаващо значение за техния живот и размножаване;

[…]“.

4 Член 2 от тази директива предвижда:

„1. Настоящата директива има за цел да допринесе за осигуряване биологичното разнообразие чрез запазване на естествените местообитания, както и на дивата фауна и флора върху европейската територия на държавите членки, за които е валиден Договорът.

2. Мерките, взети в изпълнение на настоящата директива, имат за цел да запазят или възстановят благоприятното състояние на запазване на естествените местообитания и видовете диви животни и растения от интерес за Общността.

3. Мерките, взети в изпълнение на настоящата директива, вземат под внимание икономическите, социалните и културните изисквания, както и регионалните и местните особености“.

5 Съгласно член 4, параграф 1 от посочената директива:

„Въз основа на критериите, установени в приложение III (етап 1), и съответната научна информация всяка държава членка представя списък на териториите, като посочва намиращите се в тях типове естествени местообитания от приложение I и местни видове от приложение II, които обитават тези територии. При животинските видове, изискващи големи местообитания, тези територии отговарят на местата в естествената област на разпространение на тези видове, които притежават физическите и биологичните елементи от решаващо значение за техния живот и размножаване. […]“.

6 Член 12, параграф 1 от същата директива гласи:

„Държавите членки вземат необходимите мерки за въвеждане на строга система за опазване на животинските видове, посочени в приложение IV, буква а), в техните естествени области на разпространение, като се забраняват:

а) всички форми на умишлено залавяне или убиване на взети от природата екземпляри от тези видове;

б) умишлено обезпокояване на тези видове, особено през периодите на размножаване, отглеждане на малките, презимуване и миграция;

в) умишлено унищожаване или вземане на яйца от природата;

г) всяко повреждане или унищожаване на места за размножаване или почивка“.

7 Член 16, параграф 1 от Директивата за местообитанията предвижда:

„В случай че няма друго задоволително решение и при условие че дерогацията няма вредно въздействие върху запазването на популациите от засегнатия вид в областта на естественото им разпространение на задоволително равнище, държавите членки могат да предоставят дерогация от разпоредбите на членове 12, 13 и 14 и от член 15, букви а) и б):

а) с цел защита на представителите на дивата флора и фауна и за запазване на естествените местообитания;

б) за предпазване от сериозно увреждане, особено на селскостопански култури, добитък, както и гори, риболовни райони, водите и други форми на собственост;

в) в интерес на общественото здраве и безопасност или поради други наложителни причини от приоритетен обществен интерес, включително и такива от социален или стопански характер, или с положителни последици за околната среда;

г) за целите на изследването и обучението при заселване или повторно въвеждане на видове, както и на необходимата за тази цел селекция, включително и изкуственото размножаване на растения;

д) за разрешаването при строг контрол, селективно и в ограничен размер, на залавяне или задържане на определен брой екземпляри от растителни или животински видове, посочени в приложение IV и анализирани от компетентните национални органи“.

8 Сред животинските видове, „от интерес за Общността, които се нуждаят от строга защита“, чийто списък е установен в буква а) от приложение IV към тази директива (наричани по-нататък „защитените животински видове“), е включен по-специално *Canis lupus* [вълк].

Румънското право

9 Член 33 от ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice (Извънредно постановление № 57/2007 относно режима на защитените природни зони, опазването на естествените местообитания, на дивата флора и фауна) в редакцията му, приложима към спора в главното производство (наричано по-нататък „OUG 57/2007“), гласи:

„1. По отношение на видовете сухоземни, водни и подземни диви растения и животни, посочени в приложения 4A и 4B, с изключение на видовете птици, които живеят както в защитените природни територии, така и извън тях, се забраняват:

a) всички форми на събиране, улавяне, убиване, унищожаване или нараняване на екземпляри, които се намират в естественото си местообитание, във всички етапи от жизнения им цикъл;

b) умишлено обезпокояване през периодите на размножаване, отглеждане на малките, презимуване и миграция;

[…]

f) държане, транспортиране, продажба или размяна за всякакви цели, както и предлагане за размяна или продажба на екземпляри, взети от естественото им местообитание във всички етапи от биологичния им цикъл.

[…]“.

10 Член 38 от OUG 57/2007 гласи:

„1. Независимо от разпоредбите на член 33, параграфи 1—4 и член 37, параграф 1, централният обществен орган за опазване на околната среда предоставя ежегодно и когато е необходимо дерогации, при условие че няма приемлива алтернатива и мерките за дерогация нямат вредно въздействие върху запазването на популациите от засегнатите видове в естествената им среда на задоволително равнище, и единствено в следните случаи:

[…]

c) в интерес на общественото здраве и безопасност — по отношение на видовете животни, различни от птиците — и поради други причини от обществен интерес, включително от социален или стопански характер, както и с цел положителни последици от първостепенно значение за околната среда;

[…]

2. Дерогациите се предоставят с решение на ръководителите на централния обществен орган за опазване на околната среда и горите, със становище на Academia Română (Румънската академия).

[…]

2^{2}. Процедурата за предоставяне на дерогации се одобрява със заповед на централния обществен орган за опазване на околната среда и горите.

2^{3}. изключенията по параграф 2^{1}трябва да уточняват следното:

a) видовете, за които се прилагат дерогациите;

b) разрешените средства, съоръжения или методи за улов или убиване;

c) условията на риск, както и времето и мястото, при които могат да се прилагат тези дерогации;

d) органа, оправомощен да заяви, че определените условия са изпълнени, както и да реши какви средства, съоръжения или методи и в какви граници и от кои лица могат да бъдат използвани;

e) проверките, които трябва да бъдат извършени.

[…]“.

11 Съгласно член 52 от OUG 57/2007:

„Извършването на следните деяния съставлява престъпление и се наказва с лишаване от свобода от 3 месеца до една година или глоба:

[…]

d) нарушаване на разпоредбите на член 33, параграфи 1 и 2“.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

12 Румънското село Шимон, което принадлежи към община Бран, окръг Брашов, е разположено на около един километър източно от границата на територията „Бучеджи“, която Европейската комисия е включила по предложение на Румъния в списъка на териториите от значение за Общността под код ROSCI0013. Друга такава територия — „Munții Făgăraș“ [Фъгърашки планини] (код ROSCI0122) — се намира на около осем километра западно от селото. В стандартизираните формуляри за данни и за двете територии е отбелязано, че в тях се срещат вълци.

13 На 6 ноември 2016 г. около 19,00 ч. служители на DMPA и UN, в качеството на ветеринарен лекар, отиват в село Шимон под ръководството на TM с намерението да заловят и преместят вълк, който дни наред влиза в имота на местен жител, където играе и се храни заедно с кучетата му. След като е получил доза упойващи ветеринарни лекарствени вещества, вълкът е преследван, заловен, впоследствие вдигнат за опашката и кожата на врата и пренесен до лек автомобил, който се е намирал в непосредствена близост, където е поставен в клетка за транспортиране на кучета.

14 Персоналът на DMPA организира транспортирането на така заловения вълк в резервата за мечки „Либеарти“ в град Зърнещи (Румъния), в който също така има ограден район за вълци, идващи от зоологически градини, които не отговарят на изискванията. По време на транспортирането обаче вълкът успява да счупи клетката и да избяга в близката гора.

15 На 9 май 2017 г. Alianța pentru combaterea abuzurilor подава наказателна жалба срещу TM, UN и DMPA, както и срещу други служители на последната, за нарушения, свързани със залавянето и транспортирането на вълк в лоши условия. От жалбата става ясно, че за залавянето и транспортирането на вълка не е получено разрешение.

16 Judecătoria Zărnești (Районен съд Зърнещи, Румъния) иска да се установи в каква степен залавянето или съзнателното умъртвяване на диви екземпляри от вида *canis lupus* може да бъде извършено при липсата на дерогацията на основание член 16 от Директивата за местообитанията, в случай че животните бъдат забелязани в покрайнините на населени места или когато навлизат в границите на териториална административна единица, или дали дерогацията е задължителна за всеки див екземпляр, който не е в плен, независимо дали е навлязъл в границите на такава административна единица.

17 Запитващата юрисдикция посочва, че основната цел на Директивата за местообитанията, която е „да популяризира опазването на биологичното разнообразие, като се съобразява с икономическите, социалните, културните и регионалните изисквания, [като] допринася за общата цел на устойчивото развитие“ е напълно оправдана, когато защитените животни напускат естественото си местообитание. Ограничителното тълкуване на разпоредбите на Директивата обаче може според запитващата юрисдикция да доведе до това, че държавата няма никакво задължение, когато тези животни напуснат естественото си местообитание, което противоречи на целта, посочена в този нормативен акт.

18 Посочената юрисдикция се позовава по-специално на дерогацията от правилата за защита на застрашените видове, предвидена в член 16, параграф 1, буква в) от Директивата за местообитанията, според която понятието „обществена сигурност“ е тясно свързано с положенията, при които животните от застрашените видове се намират извън естественото им местообитание.

19 При тези условия Judecătoria Zărnești (Районен съд Зърнещи) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Следва ли член 16 от Директивата [за местообитанията] да се тълкува в смисъл, че изисква от държавите членки да предвидят дерогации от членове 12, 13 и 14 и член 15, букви а) и б) и за случаите, в които животните от застрашените видове напускат естественото си местообитание и се намират в непосредствена близост или изцяло извън него?“.

По преюдициалния въпрос

20 С въпроса си по същество запитващата юрисдикция иска да се установи дали член 12, параграф 1, буква а) и член 16 от Директивата за местообитанията трябва да се тълкуват в смисъл, че при липсата на дерогация, предоставена от компетентния национален орган на основание на втория от тези членове, за залавянето и транспортирането на екземпляр от защитен животински вид, какъвто е вълкът, в периферията на зона, населена с хора, или в такава зона, може да се приложи забраната, предвидена в първия от тези членове.

21 Най-напред следва да се припомни, че съгласно член 2, параграф 1 от Директивата за местообитанията тя има за цел да допринесе за осигуряване на биологичното разнообразие чрез запазване на естествените местообитания, както и на дивата фауна и флора върху европейската територия на държавите членки. Освен това според член 2, параграфи 2 и 3 от тази директива мерките, взети в изпълнение на същата, имат за цел да запазят или възстановят благоприятното състояние на запазване на естествените местообитания и видовете диви животни и растения от интерес за Европейския съюз и вземат под внимание икономическите, социалните и културните изисквания, както и регионалните и местните особености.

22 Член 12, параграф 1, буква а) от Директивата за местообитанията задължава държавите членки да вземат необходимите мерки за въвеждане на строга система за опазване на защитените животински видове в техните естествени области на разпространение, като се забраняват всички форми на умишлено залавяне или убиване на взети от природата екземпляри от тези видове.

23 Спазването на тази разпоредба изисква от държавите членки не само да приемат цялостна законодателна уредба, но и да приложат конкретни и специфични мерки за защита. Посочената строга система за опазване също така предполага вземане на последователни и съгласувани мерки с превантивен характер. Такава строга система за опазване съответно трябва да позволява да се избегне на практика умишленото залавяне или убиване в природата на екземпляри от защитените животински видове (вж. в този смисъл решения от 17 април 2018 г., Комисия/Полша (Беловежка гора), C-441/17, EU:C:2018:255, т. 231 и цитираната съдебна практика и от 10 октомври 2019 г., Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola, C-674/17, EU:C:2019:851, т. 27).

24 Макар член 16, параграф 1 от Директивата за местообитанията да разрешава на държавите членки да предоставят дерогации от разпоредбите на членове 12—14 и на член 15, букви а) и б) от нея, дерогацията, приета на това основание, тъй като позволява на държавите членки да избегнат задълженията, произтичащи от строгата система за опазване на видовете в природата, зависи от условието да няма друго задоволително решение и дерогацията да няма вредно въздействие върху поддържането в благоприятно състояние на запазване на популациите от засегнатия вид в областта на естественото им разпространение. Тези условия се отнасят до всички хипотези по член 16, параграф 1 от споменатата директива (решение от 10 октомври 2019 г., Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola, C-674/17, EU:C:2019:851, т. 28 и 29).

25 Трябва също да се подчертае, че член 16, параграф 1 от Директивата за местообитанията, който прецизно и изчерпателно определя условията, при които държавите членки могат да предоставят дерогация от разпоредбите на членове 12—14 и на член 15, букви а) и б) от нея, представлява изключение от предвидената с тази директива система за опазване, което трябва да се тълкува ограничително и което възлага тежестта да се докаже изпълнението на изискванията във връзка с всяка дерогация на органа, който взема решението (решение от 10 октомври 2019 г., Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola, C-674/17, EU:C:2019:851, т. 30).

26 От друга страна, следва да се отбележи, че видът *canis lupus*, обикновено наричан „вълк“, е сред животинските видове, защитени с Директивата за местообитанията.

27 Именно с оглед на тези съображения трябва да се разгледа поставеният от запитващата юрисдикция въпрос.

28 Тази юрисдикция пита дали предвиденият в член 12 от Директивата за местообитанията режим за опазване на застрашените видове обхваща единствено естествената среда на тези видове и следователно престава да съществува, когато екземпляр от такъв животински вид навлиза в зона, населена с хора, или в периферията на такава зона. Така запитването на тази юрисдикция се отнася до тълкуването, което следва да се даде, на понятието „естествени области на разпространение“ и на израза „от природата“, употребени в член 12, параграф 1 от Директивата за местообитанията, както и до обхвата на произтичащата от тях защита.

29 Следва да се припомни, че в съответствие с постоянната съдебна практика при тълкуването на разпоредба от правото на Съюза трябва да се взема предвид не само нейният текст, но и контекстът ѝ и целите на правната уредба, от която тя е част (решение от 21 ноември 2019 г., Procureur-Generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden, C-678/18, EU:C:2019:998, т. 31 и цитираната съдебна практика).

30 Що се отнася, на първо място, до текста на член 12 от Директивата за местообитанията, налага се констатацията, че той не предоставя никакви полезни данни, за да бъдат определени понятието „естествени области на разпространение“ и изразът „от природата“.

31 Може обаче да се отбележи, че този член не основава наложената с него защита върху понятието „естествено местообитание“ и че той не установява режим на защита на екземплярите от защитени животински видове в зависимост от мястото, пространството или местообитанието, където се намират в даден момент.

32 Що се отнася, на второ място, до контекста, в който се вписва член 12 от Директивата за местообитанията, следва да се отбележи, че нито член 1, нито която и да е друга разпоредба от тази директива дават определение на това понятие и на тези думи. Ето защо понятието „естествени области на разпространение“ и думите „от природата“, които се съдържат в параграф 1 от този член, следва да се преценят от гледна точка на сходни понятия, определени и/или използвани в тази директива.

33 В това отношение следва да се отбележи, че Директивата за местообитанията се състои от две части, предназначени, от една страна, за опазването на естествените местообитания, по-специално посредством определянето на защитени територии, както и, от друга страна, за опазването на дивата флора и фауна чрез определянето на защитени видове.

34 Тази директива обаче не изисква защитата, предлагана по силата на втората от тези части, да бъде установена в съответствие с първата от тях, и по-специално в зависимост от географския район, обхванат от защитените територии или от естествените местообитания.

35 Освен това, както отбелязва генералният адвокат в точка 29 от заключението си, в съответствие с членове 3—6 от Директивата за местообитанията естествените местообитания трябва да бъдат защитени като такива в рамките на защитените територии от мрежата „Натура 2000“. Тази мрежа обаче включва и „местообитанията на вид“, определени отделно в член 1, буква е) от посочената директива, в които живеят видовете, изброени в приложение II към Директивата. Тъй като вълкът е включен в това приложение, държавите членки са длъжни да определят специалните защитени територии за този вид.

36 Следва да се констатира, че понятието „местообитание на вид“ в член 1, буква е) от Директивата за местообитанията, дефинирано като „среда[та], определена от специфични абиотични и биотични фактори, в които този вид се намира в някой от стадиите на своя биологичен цикъл“, не съответства на територия, ограничена по фиксиран и неизменен начин.

37 Освен това, както отбелязва генералният адвокат в точка 42 от заключението си, от разпоредбите на Директивата за местообитанията относно защитата на териториите следва, че защитата на животинските видове не може да бъде ограничена до защитените територии. Те не са обособени с цел да покрият изцяло местообитанието на защитените видове, които могат да изискват обширни територии. Що се отнася до такива видове, член 4, параграф 1 от Директивата за местообитанията гласи, че държавите членки трябва да представят списък на териториите, като посочват намиращите се в тях типове естествени местообитания от приложение I и местни видове от приложение II, които обитават тези територии. В тази разпоредба е уточнено, че при животинските видове, изискващи големи местообитания, тези територии на естествени местообитания отговарят на местата в естествената област на разпространение на тези видове, които притежават физическите и биологичните елементи от решаващо значение за техния живот и размножаване.

38 Следователно, що се отнася до защитените животински видове, които подобно на вълка изискват големи местообитания, понятието „естествени области на разпространение“ е по-широко от географското пространство, което притежава физическите и биологичните елементи от решаващо значение за техния живот и размножаване. Както отбелязва генералният адвокат в точка 37 от заключението си, тези области съответстват на географското пространство, в което съответният животински вид пребивава, съответно е разпространен, в рамките на естественото си поведение.

39 От това следва, че предвидената в член 12, параграф 1 от Директивата за местообитанията защита не съдържа граници или предели и следователно не позволява да се приеме, че див екземпляр от защитен животински вид, който се намира в близост до или в рамките на зони, населени с хора, преминаващ през такива зони или хранещ се с ресурси, произведени от човека, би бил животно, което е напуснало своите „естествени области на разпространение“, или че последните биха били несъвместими с човешките съоръжения или с антропогенните устройства.

40 Същият извод следва и от прочита на ръководния документ относно строгата защита на животинските видове от интерес за Общността съгласно Директива 92/43/ЕИО за местообитанията (окончателна редакция, февруари 2007 г.), който описва „естествени[те] области на разпространение“ като динамично понятие, което не съвпада точно с „действително заетите територии или с територията, в които постоянно пребивават местообитание, вид или подвид“.

41 Както отбелязва генералният адвокат в точки 38 и 40 от заключението си, това тълкуване се потвърждава и от определението в член 1, параграф 1, буква f) от Конвенцията за опазване на мигриращите видове диви животни, подписана в Бон на 23 юни 1979 г. и сключена от името на Общността с Решение 82/461/ЕИО на Съвета от 24 юни 1982 г. (ОВ L 210, 1982 г., стр. 10; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11, том 3, стр. 217). Според това определение „ареалът“ включва всички земни или водни площи, които даден мигриращ вид обитава, в които престоява временно или които прекосява или прелита по време на нормалния си миграционен път. Така определението на понятието „ареал“ на даден вид взема предвид териториите от всякакво естество, които този вид прекосява.

42 Не би било последователно обаче понятията „естествени области на разпространение“ и „ареал“, които се съдържат в тези два правни акта, да се определят по различен начин и така да се направи разграничение между съответните им приложни полета.

43 Ето защо следва да се приеме, че от контекста, в който се вписва член 12 от Директивата за местообитанията, става ясно, че териториалното приложно поле на този член може, що се отнася до защитен вид, какъвто е вълкът, да обхваща територии, намиращи се извън защитените територии, и по-специално да включва зони, населени с хора.

44 Употребата на израза „от природата“ в член 12, параграф 1, букви а) и в) от Директивата за местообитанията не позволява да се обори тази констатация. Употребата му трябва да се разбира в смисъл, че строгото опазване на защитените животински видове посредством забраните, предвидени в член 12, параграф 1 от тази директива, се прилага не само в определени места, а обхваща всички екземпляри от защитените животински видове, които живеят в природата или в диво състояние и които поради това изпълняват функция в естествените екосистеми, без непременно да се прилага за екземплярите, които са предмет на законна форма на залавяне.

45 Този израз не се съдържа нито в член 12, параграф 1, буква б), където се посочва, че екземплярите от защитените животински видове не могат да бъдат обезпокоявани „през периодите на размножаване, отглеждане на малките, презимуване и миграция“, нито в буква г). Следователно е безспорно, че забраните, установени в член 12, параграф 1, букви б) и г) от Директивата за местообитанията, се прилагат за всички екземпляри на защитените животински видове, независимо от мястото, където се намират. Налага се обаче констатацията, че залавянето и a fortiori убиването на екземпляр от тези видове трябва да се смята най-малкото за обезпокояване.

46 Що се отнася, на трето място, до преследваната с Директивата за местообитанията цел, следва да се припомни, че членове 12, 13 и 16 от нея образуват съгласувана съвкупност от норми, целящи да гарантират защитата на популациите на съответните видове (решение от 20 октомври 2005 г., Комисия/Обединено кралство, C-6/04, EU:C:2005:626, т. 112). Общата цел на тези разпоредби се състои в осигуряване на строга защита на защитените животински видове посредством забраните, предвидени в член 12, параграф 1 от тази директива, като изключенията са разрешени единствено при строги условия, посочени в член 16, параграф 1 от посочената директива, който член трябва да се тълкува ограничително (вж. в този смисъл решения от 10 май 2007 г., Комисия/Австрия, C-508/04, EU:C:2007:274, т. 109—112 и от 15 март 2012 г., Комисия/Полша, C-46/11, непубликувано, EU:C:2012:146, т. 29).

47 Следователно режимът за опазване, предвиден в член 12 от Директивата за местообитанията, трябва да е в състояние ефективно да предотврати посегателствата върху защитените животински видове.

48 Систематичното лишаване от защита на екземплярите от защитени животински видове, когато техните „естествени области на разпространение“ се разпростират до зони, населени с хора, обаче не би било съвместимо с тази цел.

49 За разлика от това тълкуването, че „естествените области на разпространение“ на тези видове съгласно член 12, параграф 1 от Директивата за местообитанията обхваща и територии, намиращи се извън защитените такива, и следователно произтичащата от това защита не е ограничена до тези територии, е от естество да позволи постигането на целта да се забрани убиването или залавянето на екземпляри от защитени животински видове. Всъщност става въпрос да се защитят тези видове не само в определени места, дефинирани ограничително, но и техните екземпляри, които живеят в природата или в диво състояние и по този начин изпълняват функция в естествените екосистеми.

50 Както отбелязва Комисията, в много региони на Съюза вълците живеят в обитавани от човека зони в непосредствена близост до човешки съоръжения. Антропизацията на тези пространства също е довела до частично приспособяване на вълците към тези нови условия. Както става ясно от преписката, с която разполага Съдът, развитието на инфраструктурата, незаконната горска експлоатация, земеделските стопанства и някои промишлени дейности допълнително са упражнили натиск върху популацията на вълците и тяхното местообитание. От преписката

става ясно също че разглежданите в главното производство факти са настъпили в Шимон, село между две големи защитени територии, в които живеят популации на вълци, така че мигрирането на вълци между тези територии е възможно.

51 От изложеното по-горе следва, че тълкуване на понятието „естествени области на разпространение“ и на израза „от природата“, който се съдържа в член 12, параграф 1, буква а) от Директивата за местообитанията, в смисъл че зоните, населени с хора, са изключени от приложното поле на разпоредбите относно опазването на защитените животински видове, би било несъвместимо не само с текста и контекста на тази разпоредба, но и с преследваната от нея цел.

52 Ето защо следва да се приеме, че задължението за строго опазване на защитените животински видове в съответствие с член 12 и следващите от Директивата за местообитанията се прилага спрямо всякакви „естествени области на разпространение“ на тези видове, независимо дали те се намират в тяхното обичайно местообитание, в защитени територии или, напротив, в близост до човешки съоръжения.

53 От друга страна, се налага констатацията, че в редица основания за прилагане на дерогация, предвидени в член 16, параграф 1 от Директивата за местообитанията, изрично се посочват конфликтите, които могат да възникнат, ако екземпляр от защитен животински вид влезе в контакт, дори в конфликт, с хората или имуществото им, по-специално в случаи като описаните в точка 50 от настоящото решение.

54 В това отношение запитващата юрисдикция поставя въпроса дали при липса на дерогация, предоставена от компетентния национален орган въз основа на тази разпоредба, всяка форма на умишлено залавяне на екземпляри от защитени животински видове е забранена.

55 Както следва от съдебната практика, припомнена в точка 23 от настоящото решение, в това отношение съответната държава членка трябва да приеме цялостна законодателна уредба, която в съответствие с член 16, параграф 1, букви б) и в) от Директивата за местообитанията може да включва мерки за предпазване от сериозно увреждане, особено на селскостопански култури или добитък, или мерки в интерес на общественото здраве и безопасност или поради други наложителни причини от приоритетен обществен интерес, включително и такива от социален или стопански характер.

56 Следователно залавянето и транспортирането на екземпляр от защитен животински вид, които попадат в обхвата на забраните, предвидени в член 12, параграф 1 от Директивата за местообитанията, могат да бъдат обосновани само ако са обект на дерогация, приета от компетентния национален орган в съответствие с член 16, параграф 1, букви б) и в) от тази директива, основавана по-специално на съображение за обществена сигурност.

57 За тази цел съответната държава членка трябва да приеме разпоредби, които при необходимост позволяват ефективното и своевременно предоставяне на подобни дерогации.

58 От друга страна, следва да се припомни, че член 16, параграф 1 от Директивата за местообитанията — освен посочените по-горе основания за прилагане на дерогация — изрично изисква да няма друго задоволително решение и предоставената дерогация да няма вредно въздействие върху поддържането в благоприятно състояние на популациите на засегнатия вид в областта на естественото им разпространение. Компетентните национални органи следва да установят, че случаят е такъв, предвид по-специално на най-добрите релевантни научни и технически познания, както и в светлината на обстоятелствата, свързани с конкретно разглежданото положение (вж. в този смисъл решение от 10 октомври 2019 г., Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola, C-674/17, EU:C:2019:851, т. 51 и 66).

59 Така запитващата юрисдикция следва да определи условията, при които разглежданият в главното производство екземпляр от защитения животински вид е упоен и транспортиран до естествения резерват „Либеарти“ в град Зърнещи, и доколко тази операция представлява „умишлено залавяне“ по смисъла на член 12, параграф 1, буква а) от Директивата за местообитанията, извършено въз основа на дерогация, приета при спазване на изискванията по член 16 от тази директива. Тази юрисдикция следва също така да се увери, че последиците от подобна операция върху запазването на популацията на вълците са взети предвид.

60 От друга страна, при определянето на санкцията, приложима в случая на неизпълнение на задълженията, произтичащи от член 12, параграф 1, буква а) и член 16, параграф 1 от Директивата за местообитанията, релевантно е обстоятелството, посочено от генералния адвокат в точка 69 от заключението му, че националното законодателство не давало възможност в рамките на кратко време да се реагира адекватно на поведението на разглеждания в главното производство вълк и така своевременно да се минимизират свързаните с това рискове. Не ставало ясно също дали националната правна уредба включва в това отношение научно обосновани разпоредби или указания.

61 С оглед на изложеното по-горе изглежда, че залавянето и транспортирането на разглеждания в главното производство вълк не може да се приемат за разрешени с оглед на член 12, параграф 1, буква а) и член 16, параграф 1 от Директивата за местообитанията, което запитващата юрисдикция следва да провери.

62 С оглед на всички изложени по-горе съображения на поставения въпрос следва да се отговори по следния начин:

– Член 12, параграф 1, буква а) от Директивата за местообитанията трябва да се тълкува в смисъл, че за залавянето и транспортирането на екземпляр от животински вид, защитен съгласно приложение IV към тази директива, какъвто е вълкът, в периферията на зона, населена с хора, или в такава зона, може да се приложи забраната, предвидена в тази разпоредба.

– Член 16, параграф 1 от посочената директива трябва да се тълкува в смисъл, че при посочените по-горе обстоятелства всяка форма на умишлено залавяне на екземпляри от този животински вид е забранена при липсата на дерогация, предоставена от компетентния национален орган на основание на тази разпоредба.

По съдебните разноски

63 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

Член 12, параграф 1, буква а) от Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 година за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна, изменена с Директива 2013/17/ЕС от 13 май 2013 г., трябва да се тълкува в смисъл, че за залавянето и транспортирането на екземпляр от животински вид, защитен съгласно приложение IV към тази директива, какъвто е вълкът, в периферията на зона, населена с хора, или в такава зона, може да се приложи забраната, предвидена в тази разпоредба.

Член 16, параграф 1 от посочената директива трябва да се тълкува в смисъл, че при посочените по-горе обстоятелства всяка форма на умишлено залавяне на екземпляри от този животински вид е забранена при липсата на дерогация, предоставена от компетентния национален орган на основание на тази разпоредба.

Подписи